

УДК 796.071.4.32

Володимир ЛЕВКІВ

**Особливості викладання навчальної дисципліни
«спортивно-педагогічне вдосконалення»
для формування професійної компетентності
майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор
у вищих навчальних закладах**

*Львівський державний університет фізичної культури
(м. Львів)*

Анотація. У роботі визначено особливості викладання навчальної дисципліни «Спортивно-педагогічне вдосконалення» для формування професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: спортивно-педагогічне вдосконалення, тренер-викладач, навчальний процес, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Проблема ефективності професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор у вищих навчальних закладах зумовлена необхідністю подолання низки суперечностей, зокрема суперечності між змістом професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор та організацією навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Беручи до уваги той факт, що змагання є системоформівним чинником спорту, науковці вважають, що вміння аналізувати зміст та результати змагальної діяльності спортсменів є одним з ключових у системі підготовки майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор [1, 2]. Запам'ятовування є необхідною умовою формування в студентів професійної компетентності.

Фазлеев Н. Ш. вважає, що основними обов'язковими компонентами професійної компетентності фахівців фізкультурно-спортивної галузі можна вважати позитивну мотивацію до прояву компетентності, ціннісно-сміслові уявлення про зміст і результати діяльності,

знання, що лежать в основі вибору способу здійснення професійної діяльності, уміння, досвід (навичка) успішного здійснення необхідних дій на базі наявних знань [3].

Шияп Б.М. важливе місце у процесі формування професійної компетентності фахівців фізкультурно-спортивної галузі відводить спортивно-педагогічним дисциплінам і спеціальним курсам [4].

Виклад основного матеріалу. Мета дослідження – визначити особливості викладання навчальної дисципліни «Спортивно-педагогічне вдосконалення» для формування професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор у вищих навчальних закладах. Методи дослідження: загальнонаукові методи, зокрема загальнотеоретичні (аналіз і синтез, узагальнення, структурний і функціональний аналіз) та емпіричні (теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичних джерел, контент-аналіз документальних матеріалів).

Згідно з аналізом організації навчального процесу студентів Львівського державного університету фізичної культури виявлено такі причини недостатнього рівня сформованості професійної компетентності у майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор:

- недостатня розробленість варіативного компонента навчального плану підготовки майбутнього тренера-викладача зі спортивних ігор, яка б враховувала специфіку змагальної діяльності з виду спорту та схильність студента до педагогічної діяльності з тим чи іншим контингентом спортсменів;

- недостатнє функціонування міжпредметних зв'язків навчальних предметів циклу професійної та практичної підготовки з навчальними предметами циклу природничо-наукових дисциплін.

На нашу думку, особливе значення для формування професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор має навчальна дисципліна «Спортивно-педагогічне вдосконалення». Оскільки студенти вивчають цей предмет упродовж усього періоду навчання, то його слід вважати стержневим для налагодження глибоких і групових взаємозв'язків між змістом різних навчальних дисциплін та набуття студентами досвіду професійної діяльності на базі спортивних організацій.

Необхідною передумовою викладання навчальної дисципліни є попереднє залучення студента до активної участі в спортивних чи фізкультурно-оздоровчих заходах насамперед з обраного виду спорту (спортивної спеціалізації).

Організаційно-правовими засадами викладання навчальної дисципліни є положення законів України «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Про громадські об'єднання», «Про волонтерську діяльність», а також вимоги нормативних документів, зокрема Довідника кваліфікаційних характеристик працівників сфери фізичної культури і спорту, Положення про організацію фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи у вищих навчальних закладах, Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу, Положення про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, Положення про єдину спортивну класифікацію України.

Аналіз законів України «Про вищу освіту» та «Про фізичну культуру і спорт» дозволяє стверджувати, що викладання навчальної дисципліни у вищому навчальному закладі не слід ототожнювати зі спортивною підготовкою. Остапня проводиться закладами фізичної культури і спорту чи громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості та передбачає підвищення спортивної майстерності студентів через їх безпосередню участь як спортсменів у змаганнях з виду спорту. Однак фізкультурно-оздоровчі і спортивні заходи необхідно розглядати як середовище майбутньої професійної діяльності студента, оскільки під час цих заходів свої професійні функції виконують фахівці сфери фізичної культури і спорту, зокрема спортивні судді, інструктори з фізичної культури (з виду спорту), тренери-викладачі з виду спорту та інші. Під час цих заходів студент може навчатися, спостерігаючи за діяльністю фахівців, а також виконуючи окремі функціональні обов'язки під керівництвом фахівців.

Підготовку спортсменів до виконання функціональних обов'язків фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема громадських суддів та громадських інструкторів з виду спорту, передбачено у навчальних програмах дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Такий навчальний процес є різновидом практичної форми професійного

навчання. Важливо, щоб він супроводжувався аналізом змісту та результатів професійної діяльності. А для цього необхідно керуватися чіткими критеріями та шкалами оцінок окремих функціональних обов'язків фахівців.

На підставі вище сказаного можна констатувати, що предметом навчальної дисципліни «Спортивно-педагогічне вдосконалення» є фізкультурно-спортивна діяльність студента, а саме зміст та результат участі студента у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах, зокрема з обраного виду спорту.

На нашу думку, навчальний процес необхідно спрямовувати на формування у студентів у процесі їх фізкультурно-спортивної діяльності вміння виконувати функціональні обов'язки фахівців зі сфери фізичної культури і спорту за такими базовими професіями: спортсмен-інструктор з виду спорту, суддя з виду спорту, інструктор з фізкультури (з виду спорту), тренер-викладач з виду спорту та іншими професіями сфери фізичної культури і спорту.

Метою навчальної дисципліни «Спортивно-педагогічне вдосконалення» є удосконалення професійної компетентності студентів шляхом формування в них вміння здійснювати науково-методичний аналіз змісту та результатів їх власної участі у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах, зокрема з обраного виду спорту, а також вміння визначати пріоритетні напрями власного професійного розвитку.

До основних завдань вивчення навчальної дисципліни доцільно віднести такі: формувати знання про сучасний стан розвитку обраного виду спорту; формувати знання про правові та програмно-нормативні засади діяльності суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, зокрема в обраному виді спорту; формувати знання про особливості професійної діяльності працівників сфери фізичної культури і спорту, які розвивають обраний вид спорту; формувати професійні, світоглядні і громадянські якості, морально-етичні цінності, необхідні для успішного виконання професійної діяльності працівників сфери фізичної культури і спорту, які розвивають обраний вид спорту; формувати вміння виконувати функціональні обов'язки фахівців зі сфери фізичної культури і спорту, які розвивають обра-

ний вид спорту; формувати вміння добирати інформативні критерії для планування, обліку та аналізу змісту і результату власної участі у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах, зокрема з обраного виду спорту; формувати вміння плаувати власну фізкультурно-спортивну діяльність; формувати вміння здійснювати облік результатів власної участі у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах, зокрема з обраного виду спорту; формувати вміння аналізувати зміст та результат власної участі у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах, зокрема з обраного виду спорту.

Висновок. Якісне викладання навчальної дисципліни «Спортивно-педагогічне вдосконалення» забезпечить удосконалення організації навчального процесу студентів та сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх тренерів-викладачів зі спортивних ігор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебедев Ф. Формула игры: Общая теория спортивных игр, обучение и тренировка / Ф. Лебедев. – ВолГУ, Россия, Акад. пед. колледж им. семьи Кэй Безр-Шева, Израиль. – Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2005. – 392 с.

2. Спортивные игры: Техника, тактика, методика обучения : [учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Ю.Д. Железняк, Ю.М. Портнов, В.П. Савин, А.В. Лексаков ; под. ред. Ю.Д. Железняк, Ю.М. Портнова. – Москва : Академия, 2004. – 520 с.

3. Фазлеев Н.Ш. Профессиональное образование по физической культуре и спорте: компетентно-ориентированный подход / Н.Ш. Фазлеев // Теория и практика физической культуры. – № 12. – 2007. – С. 6–11.

4. Шиян Б.М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Професійна педагогіка» / Шиян Богдан Михайлович ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – Київ, 1997. – 50 с.